

AZ ELSŐFOKÚ BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (ötödik tanács)

2004. október 14.*¹

A T-56/02. sz. ügyben,

a **Bayerische Hypo- und Vereinsbank AG** (székhelye: München [Németország], képviselik: W. Knapp, T. Müller-Ibold és B. Bergmann ügyvédek, kézbesítési cím: Luxembourg)

felperesnek

az **Európai Közösségek Bizottsága** (képviselet: S. Ratting, meghatalmazotti minőségben, segítője: F. Hermanns ügyvéd, kézbesítési cím: Luxembourg)

alperes ellen

az EK-Szerződés 81. cikke alapján megindított eljárással (COMP/E-1/37.919. [korábban 37.391.] sz. ügy – Az euróövezet pénznemei átváltásának banki költségeiről – Németország [HL 2003. L 15., 1. o.]) kapcsolatos 2001. december 11-i 2003/25/EK bizottsági határozat megsemmisítésére irányuló keresete tárgyában,

* Az eljárás nyelve: német.

AZ EURÓPAI KÖZÖSSÉGEK ELSŐFOKÚ BÍRÓSÁGA
(ötödik tanács),

tagjai: P. Lindh elnök, R. García-Valdecasas és J. D. Cooke bírák,

hivatalvezető: H. Jung,

tekintettel az írásbeli szakaszra,

meghozta a következő

Ítéletet

A jogvita előzményei

Jogi háttér

- 1 Az EK-Szerződés 109. L. cikkének (4) bekezdése (jelenleg az EK 123. cikk (4) bekezdése) előírja, hogy a Gazdasági és Monetáris Unió (GMU) harmadik szakasza kezdetének napján a Tanácsnak el kell fogadnia azokat az átváltási arányokat, amelyeken az eurót mint közös valutát az EK-Szerződés alapján elfogadó tagállamok (a továbbiakban: a részt vevő tagállamok) a valutájukat visszavonhatatlanul rögzítik, és azt a visszavonhatatlanul rögzített arányt, amelyen az euro ezeknek a valutáknak a helyébe lép.

- 2 A Központi Bankok Európai Rendszere és az Európai Központi Bank (EKB) alapokmányáról szóló, az EK-Szerződéshez csatolt beszámoló (a továbbiakban: a KBER alapokmánya) 52. cikke rendelkezése szerint:

„Közösségi pénznemekben denominált bankjegyek cseréje

Az árfolyamok visszavonhatatlan rögzítését követően a Kormányzótanács megteszi a szükséges intézkedéseket annak biztosítására, hogy a visszavonhatatlanul rögzített árfolyamú pénznemben denominált bankjegyeket a nemzeti központi bankok névértéken váltsák át.”

- 3 Az Európai Tanács az 1995. december 15-én és 16-án Madridban tartott ülésén megerősítette, hogy a GMU harmadik szakasza az EK-Szerződés 109. J. cikk (4) bekezdésének (jelenleg az EK 121. cikk (4) bekezdése) megfelelően 1999. január 1-jén kezdődik.
- 4 Az euro bevezetésével és használatával kapcsolatos jogi keretszabályok legfontosabb elemeit az alábbi jogi aktusok határozzák meg:

— az euro bevezetésével kapcsolatos egyes rendelkezésekről szóló, 1997. június 17-i 1103/97/EK tanácsi rendelet (HL 1997. L 162., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 10. fejezet, 1. kötet, 81. o.), és

— az euro bevezetéséről szóló 1998. május 3-i 974/98/EK tanácsi rendelet (HL 1998. L 139., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 10. fejezet, 1. kötet, 111. o.).

- 5 Az 1103/97 rendelet 4. cikke határozza meg az euro és a részt vevő tagállamok nemzeti valutaegységei közötti átváltásnál alkalmazandó szabályokat. A (3) bekezdésben előírja, hogy „az arányokat az átváltásnál mindkét irányban alkalmazhatják az euro és a nemzeti valutaegységek között. Az átváltási arányokból levezetett fordított arányokat nem lehet használni.”
- 6 A 974/98 tanácsi rendelet 2. és 3. cikkéből következik, hogy 1999. január 1-jétől a részt vevő tagállamok valutája az euró, ami az átváltási árfolyamnak megfelelően a részt vevő tagállamok valutája helyébe lép.
- 7 A 974/98 rendelet 10. és 11. cikke 2002. január 1-jét határozza meg az euróban denominált bankjegyek és pénzermék forgalomba hozatala és kibocsátása dátumaként.
- 8 A 974/98 rendelet 5–9. cikke átmeneti rendelkezéseket tartalmaz, amelyeket az 1999. január 1. és 2002. január 1. közötti időszakban (a továbbiakban: átmeneti időszak) kell alkalmazni.
- 9 Továbbá azt is tudni kell, hogy 1997. május 15-én a Bizottság az euro bevezetése gyakorlati kérdéseiről szóló kerekasztal-konferenciára hívta meg a bankszektor képviselőit, a hatóságokat és a fogyasztókat (a megtámadott határozat (40) preambulumbekezdése). A kerekasztal-találkozóról készült összefoglaló dokumentumból („Bizottság, Gazdasági és Pénzügyi Főigazgatóság, kerekasztal-konferencia az euróra való áttérés gyakorlati kérdéseiről: összefoglalás és következtetések”, az 1997. június 11-i II/301/97 dokumentum) kitűnik, hogy a bank képviselői azt szerették volna, hogy a különböző részt vevő tagállamok nemzeti bankjegyeinek átváltási költségeit az átmeneti időszakban kiszámlázhassák: az árfolyamkockázat bizonyosan eltűnik ugyanis – ami körülbelül 20%-kal csökkenti a költségeket –, az egyéb kezelési költségek ellenben megmaradnak, ezt a kérést azonban a fogyasztói egyesületek

ellenezték. Ezen kerekasztal-konferencia során a Deutsche Bank jelezte, hogy az átmeneti időszak alatt a valutaváltás költségét fel akarja számítani azoknak, akik nem rendelkeznek ottani bankszámlával, viszont ezt a szolgáltatást ingyen nyújtja a saját ügyfeleinek.

- 10 Az 1997. május 15-i kerekasztal-konferencia során a Bizottság egy szakértői csoportot bízott meg annak megvizsgálásával, hogy a bankok követelhetik-e – és ha igen, akkor milyen módon – a részt vevő tagállamok valutái átváltásához kapcsolódó szolgáltatások megfizetését.

- 11 Az átmeneti időszakra vonatkozóan a szakértői csoport megállapítása az alábbi (az euróra történő átváltáshoz kapcsolódó banki költségekről szóló 1997. november 20-i szakértői csoport-jelentés; a megtámadott határozat (137) preambulumbekzdéséhez tartozó 56. lábjegyzet):
  - a részt vevő tagállamok bankjegyeinek átváltását illetően a KBER alapokmányának 52. cikke kötelezi az euróövezetben működő központi bankokat arra, hogy visszavonhatatlanul rögzített árfolyamon átváltsák más részt vevő tagállamok bankjegyeit, azonban egyetlen rendelkezés sem tiltja a kereskedelmi bankoknak, hogy ezt a szolgáltatást kiszámlázzák;

  - az átláthatóságot illetően, az összes pénzváltási tevékenységre a visszavonhatatlanul rögzített átváltási árfolyam használatának kötelezettsége magában foglalja azt, hogy minden díjnak elkülönítetten kimutathatónak kell lennie, és azokat nem lehet beolvasztani egy átváltási sávba.

- 12 Az 1997. november 20-i jelentés A. mellékletében lévő egyik lábjegyzetben a szakértői csoport megállapítja, hogy:

„19. Egyetlen közösségi vagy nemzeti jogszabályi rendelkezés sem tiltja meg a kereskedelmi bankoknak, a pénzváltó irodáknak vagy más szervezeteknek, hogy a bankjegyek átváltásának költségét áthárítsák. Gazdasági szempontból az ilyen átváltás tagadhatatlanul »szolgáltatásnak« minősül, amelynek keretében jogilag két különböző elem cseréjére kerül sor, ellentétben azzal, amikor számlapénzek átváltása történik.

[...]

Átláthatóság

23. Minden olyan megállapítást, miszerint a költségek felszámíthatók bizonyos tevékenységekért (például nemzeti bankjegyek és pénzermék átváltása más nemzeti bankjegyekre és pénzermékre), az átváltás díjazásának átláthatóságára vonatkozó követelménynek rendelték alá. Jelenleg számos tagállam bankja és pénzváltó irodája számít fel átváltási díjat, ami ugyanazon valuta eladási és vételi árfolyama között meghatározott, mindent magában foglaló árrés. Az euro bevezetésétől kezdve az ilyen árrés alkalmazása nem tekinthető az átváltási árfolyam helyes alkalmazásának a Szerződés 109. L. cikk (4) bekezdésén alapuló rendelet értelmében. Az ilyen árrés (ami egy, valutaegységek közötti eltéréshez igazodik) minden kétséget kizáróan összeegyeztethetetlen a közösségi és/vagy nemzeti jogi fogyasztóvédelmi rendelkezésekkel. Az átláthatósági követelmény minden olyan esetben alkalmazandó, amikor az átváltási költség felszámításra kerül: az ilyen költségeknek kifejezetten kell lenniük, nem lehetnek rejtettek.

[...]

Következtetések

[...]

- Az átmeneti időszakban a bankjegyek és a pénzermék átváltásáért díjak felszámíthatók, feltéve hogy azok átlátható kezelési költségként jelennek meg.”
- 13 Arra a kérdésre, hogy a bankoknak szándékukban állt-e felszámítani költségeket a részt vevő tagállamok pénzeinek átváltásáért, az 1997. november 20-i szakértői jelentés megállapította, hogy a legtöbb banknak szándékában állt ilyen költségeket felszámítani, amelyek összege azonban alacsonyabb lett volna, mint a korábban alkalmazott összegek, tekintettel az árfolyamkockázat megszűnésére.
- 14 A fogyasztói egyesületek álláspontját megismételve a szakértői csoport is úgy vélte, hogy az euróra való átmenet könnyebben elfogadható lenne, ha a bankok lemondanának az átváltás díjának követeléséről. A szakértői csoport „a bevált gyakorlat alapelve” érdekében emelt szót, ami az átváltás ingyenességét teremti meg.
- 15 Ezek a szempontok a Bizottság által 1998-ban, nem meghatározott időpontban publikált *Cahiers de l'euro* 21. számában is megismétlésre kerültek.

- 16 Ezen konzultációkat követően került elfogadásra az euróra történő átváltáshoz kapcsolódó banki költségekről szóló, 1998. április 23-i 98/286/EK bizottsági ajánlás (HL 1998. L 130., 22. o., a továbbiakban: az 1998. április 23-i bizottsági ajánlás). A 2. cikk a bevált gyakorlat számos alapelvét sorolja fel a bankok számára a költségek nélküli átváltásra vonatkozóan. Ezek az elvek nem érintik az euróövezetben lévő valuták bankjegyei és pénzerméi kicserélésére vonatkozó szolgáltatást az átmeneti időben. Az 1998. április 23-i bizottsági ajánlás 3. cikke az alábbiak szerint fogalmaz:

„3. cikk — Átláthatóság

1. Minden nemzeti pénzegységnek euro egységre történő átváltásakor és fordítva, továbbá minden részt vevő tagállam bankjegyeinek és pénzerméinek kicserélésekor a bankoknak világosan fel kell tüntetniük a 1103/97/EK rendelet rendelkezéseinek megfelelően az átváltási arány alkalmazását, és ettől elkülönítve bemutatni minden egyéb esetleg felszámított költséget.

2. Abban az esetben, ha a bankok az átváltásra vagy a cserére felszámítanak olyan költségeket, amelyeket a 2. cikk nem tartalmaz, vagy ha a 2. cikk b) pontjának egy vagy több rendelkezését nem alkalmazzák, úgy világos és átlátható információkkal kell szolgálniuk az átváltás és csere költségeit illetően, biztosítva az ügyfeleknek:

- a) az előzetes írásbeli felvilágosítást azokra az átváltási és csereköltségekre vonatkozóan, amelyeket ki szeretnének számlázni

és

b) utólagosan specifikus információkat minden átváltási és cserekölségről, amely felszámításra került; ezeket az információkat a számla- vagy bankkártyakivonaton vagy bármely, az ügyféllel történő kommunikáció eszközén fel kell tüntetni. Ezekből az információkból világosan ki kell tűnnie, hogy az átváltási árfolyam alkalmazására a 1103/97/EK rendelet rendelkezéseivel összhangban került sor; az esetlegesen kiszámlázott átváltási és cserekölségeket, valamint minden más esetlegesen felszámított költséget az átváltási árfolyamtól elkülönülten kell feltüntetni.”

A megtámadott határozat

- 17 A jelen eljárás az EK-Szerződés 81. cikke alapján megindított eljárással (COMP/E-1/37.919. [korábban 37.391.] sz. ügy — Az euróövezet pénznemei átváltásának banki költségeiről — Németország [HL 2003. L 15., 1. o.]) kapcsolatos 2001. december 11-i 2003/25/EK bizottsági határozatra vonatkozik (a továbbiakban: a megtámadott határozat).
- 18 A devizaváltási szolgáltatások között meg kell különböztetni egyfelől a számlapénzek átváltását, másfelől a bankjegyek és pénzérmék, azaz a „készpénz átváltását”. Ez utóbbi szolgáltatás, ami a jelen eljárás szempontjából az egyedül releváns, további két kategóriára osztható: az egyik a nagykereskedelmi pénzváltási tevékenység, ami lehetővé teszi, hogy a bankok nagy mennyiségű bankjegyet váltsanak át (a továbbiakban: bankközi készpénzátváltási szolgáltatás), a másik pedig a kiskereskedelmi pénzváltási tevékenység, amely a magánszemélyeknek nyújtott, kis mennyiségű bankjegyekre vonatkozó szolgáltatás.
- 19 Az euro bevezetése előtt Németországban a pénzváltási tevékenység díjazásához általában nem kapcsolódott elkülönült számlázás: ezen szolgáltatások árát az az árfolyam tartalmazta, amelyen a hitelintézetek és a pénzváltó irodák a devizát az ügyfeleiknek eladták vagy tőlük megvették. Vételkor az alkalmazott árfolyam

alacsonyabb volt, mint a piaci referencia-árfolyam, míg eladáskor magasabb volt annál (a megtámadott határozat (38) preambulumbekzdése). Ezt a piaci referencia-árfolyamtól való eltérést néha „árfolyamárrésnek” hívják.

20 A megtámadott határozatt címzettje öt Németországban alapított bank:

— a Commerzbank;

— a Dresdner Bank;

— a Bayerische Hypo- und Vereinsbank (a továbbiakban: a HVB vagy a felperes);

— a Deutsche Verkehrsbank (DVB);

— a Vereins- und Westbank (VUW).

21 A felperes főleg Németországban folytat általános banki tevékenységet. Alapítása a Bayerische Hypotheken- und Wechselbanknak a Bayerische Vereinsbank AG-vel való 1998. szeptember 1-jei összeolvadásának az eredménye. A felperes a VUW főrésztvényese.

- 22 1999 elején a Bizottság vizsgálati eljárást indított hét tagállam, nevezetesen Belgium, Németország, Írország, Hollandia, Ausztria, Portugália és Finnország körülbelül 150 bankja, köztük a felperes ellen. A Bizottság arra gyanakodott, hogy ezek a bankok megállapodtak egymással, hogy az átmeneti időszakban egyes részt vevő tagállamok valutájához rögzítik a pénzváltási tevékenység árát. Bár a vizsgálat kezdetben egy ügyszám alatt folyt, a Bizottság elkülönült eljárások kezdeményezésével folytatta azt, amely az érintett tagállamok közötti versenykorlátozó megállapodások létezésére irányult.
- 23 1998. február 8-tól a Bizottság a Szerződés 85. és 86. cikkének végrehajtásáról szóló, 1962. február 6-i 17. rendelet első tanácsi rendelet (HL 1962. 13., 204. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 1. kötet, 3.o.) 11. cikkének megfelelően három német bankszövetségtől kért felvilágosítást elsősorban a pénzváltási tevékenység díjazására vonatkozóan.
- 24 1999. február 16-án és 17-én a Bizottság ellenőrzést tartott a Dresdner Bank és a Deutsche Bank székhelyén, Frankfurt-am-Mainban.
- 25 1999. október 19-én a Bizottság kérdőívet juttatott el az euróövezet körülbelül 240 bankjához, amelyben – a 17. rendelet 11. cikkének megfelelően – az euro bevezetése előtt és után kiszámlázott átváltási jutaléokra vonatkozó adatszolgáltatást kért. Ez a kérdőív 42 német banknak, köztük a megtámadott határozat címzettjeinek is elküldésre került (a megtámadott határozat 22. preambulumbekzdése).
- 26 1999. október 20-án és 21-én a Bizottság ellenőrzést tartott Hollandiában a GWK Bank (a továbbiakban: GWK) székhelyén (a megtámadott határozat 20. és 21. preambulumbekzdése).

27 A Bizottság 2000. augusztus 3-i és 10-i levelében kifogásközlést küldött a következő bankoknak:

- a Commerzbank;
- a DVB;
- a HVB;
- a Reisebank;
- a Dresdner Bank;
- a VUW;
- a Bayerische Landesbank Girozentrale;
- a SEB Bank (korábban: BfG);
- a Hamburgische Landesbank Girozentrale;
- a Westdeutsche Landesbank Girozentrale;
- a Landesbank Hessen Thüringen Girozentrale;
- a GWK és anyavállalatai: Fortis NV, Fortis Services Nederland NV és Fortis Bank Nederland NV.

- 28 2001. február 1-jén és 2-án a meghallgatási tisztviselő meghallgatta a kifogásközlés címzettjeit.
- 29 2001. december 11-én a Bizottság elfogadta a megtámadott határozatot.
- 30 A megtámadott határozat szerint ((2) preambulumbekzdés) azok a bankok, amelyek részt vettek 1997. október 15-én a DVB székhelyén Frankfurt-am-Mainban tartott találkozóon (a továbbiakban: az 1997. október 15-i találkozó), megegyeztek abban, hogy az átmeneti időszakban körülbelül 3% jutalékot számítanak fel az euróövezetbe tartozó bankjegyek adásvétele során.
- 31 A találkozót a GWK kezdeményezte. A megtámadott határozat megállapítja, hogy ez a bank egy 1997. április 29-i találkozó során arra ösztönözte a Reisebankot, hogy kezdjen megbeszéléseket más német bankokkal annak biztosítása céljából, hogy a német központi bank ne nyújtson ingyenes pénzváltási tevékenységet az ügyfeleknek (a megtámadott határozat (60) preambulumbekzdése).
- 32 A jogsértés okirati bizonyítékai a megtámadott határozat ((62) preambulumbekzdés) szerint a találkozók és telefonbeszélgetések beszámolóiban – nevezetesen az 1997. október 15-i találkozóóról egyrészt a GWK alkalmazottja, [A] (a továbbiakban: [A] beszámoló), másrészt a Commerzbank alkalmazottja, [B] (a továbbiakban: [B] beszámoló) által készített beszámolókból – találhatók, amelyeket a GWK helyiségeiben tartott ellenörzés során találtak.

- 33 A megtámadott határozatban a Bizottság először azt állapította meg, hogy a felek megállapodtak abban, hogy értesítik a Bundesbankot (a német központi bank), hogy 1999. január 1-jétől „az euróövezet bankjegyeinek átváltását rögzített átváltási árfolyamon végzik, és ezért egyértelmű jutalékot fognak felszámítani” (a megtámadott határozat (88) preambulumbekzdése).
- 34 A Bizottság megállapította továbbá (a megtámadott határozat (89) preambulumbekzdése), hogy mivel az 1997. október 15-i találkozó résztvevői nem tudtak megállapodni az egységes díjszabás elvében, „közös célkitűzésként azt rögzítették, hogy az árfolyamrét százalékos jutalékkal helyettesítik, oly módon, hogy a pénzváltási tevékenységből származó teljes bevételnek a 90%-át be tudják szedni, ami összesen körülbelül 3%-os jutalék alkalmazását jelenti”. A [B] beszámoló alapján a Bizottság azt állítja, hogy „az euróövezet valutáira vonatkozóan megállapodás történt rögzített átváltási árfolyam alkalmazásáról (azaz nem alkalmazzák a vételi és eladási árfolyamot), olyan költséggel, amely százalékosan kifejezett jutalék formájában kerül kiszámításra” (a megtámadott határozat (95) preambulumbekzdése).
- 35 Végül a Bizottság úgy vélte, hogy mind az [A], mind a [B] beszámoló tartalmazott arra vonatkozó megállapodást, hogy a pénzváltási tevékenység díjazása az átváltott összeg százalékában kifejezett jutalék formájában történik. A [B] beszámoló nem említi ennek a jutaléknak az összegét, ellentétben az [A] beszámolóval, amely egy körülbelül 3%-os összeget említ. Ugyanakkor a Bizottság figyelembe vette azt a tény, hogy a 2001. február 1-jei és 2-i meghallgatáson a Bayerische Landesbank kijelentette, hogy képviselője, aki részt vett az 1997. október 15-i találkozón, emlékezett arra, hogy „bizonyos bankok egyes képviselői említettek 2 és 4% közötti számokat”, bár ő maga nem emlékezett 3%-os összegre (a megtámadott határozat (96) preambulumbekzdése).
- 36 E tények alapján a Bizottság úgy ítélte meg, hogy „az 1997. október 15-i találkozón részt vevő bankok arról állapodtak meg, hogy 1999. január 1-jét követően (bevételeik 90%-ának beszedése érdekében) körülbelül 3%-os összesített jutalékot vezetnek be”, és hogy e megállapodásnak „egyszerre volt célja és hatása a közös piacon belüli

verseny korlátozása” (a megtámadott határozat (120) és (128) preambulumbekéz-
dése). Ezt a megállapodást az átmeneti időszakra kötötték (a megtámadott határozat
(173) preambulumbekézése).

- 37 A megtámadott határozat 1. cikke szerint a Commerzbank, a Dresdner Bank, a
HVB, a DVB és a VUW megszegték az EK 81. cikkét azzal, hogy „olyan
megállapodásban vettek részt, amelynek célja az átmeneti időszak során a) az
euróövezetbe tartozó valutákra vonatkozó pénzváltási tevékenység költségének
számlázási módszereinek (azaz egy százalékban kifejezett jutaléknak) és b) e
költségek nagyjából 3%-os célösszegben (az árfolyamkülönbségekből származó
bevételeik 90%-ának beszedése érdekében) történő meghatározása volt”.
- 38 Tekintve, hogy súlyos jogsértésről volt szó, ami körülbelül négy évig tartott, a
Bizottság az alábbi pénzbírságokat szabta ki (a megtámadott határozat 3. cikke):

Commerzbank	28 000 000 euró
Dresdner Bank	28 000 000 euró
HVB	28 000 000 euró
DVB	14 000 000 euró
VUW	2 800 000 euró

- 39 A felperes 2001. december 19-én kapta meg a megtámadott határozatról szóló
közleményt.

Eljárás

- 40 Az Elsőfokú Bíróság hivatalához 2002. február 28-án benyújtott keresetlevelével a felperes a jelen keresetet indította.
- 41 A Bizottság e keresetlevelek szabályszerű kézbesítését követően ellenkérelmét elmulasztotta a részére előírt határidőn belül előterjeszteni. A 2002. június 25-e és július 2-a között az Elsőfokú Bíróság Hivatalához benyújtott beadványaikban felperesek azt kérelmezték az Elsőfokú Bíróságtól, hogy kérelmeiknek adjon helyt az Elsőfokú Bíróság eljárási szabályzata 122. cikke 1. §-ának megfelelően. A Hivatal jelezte a Bizottságnak ezt a kérelmet.
- 42 Az Elsőfokú Bíróságnak így a fél távollétében kell határoznia. Mivel a kereset elfogadhatóságát illetően semmi kétség nem merült fel, és az alaki követelményeket is szabályszerűen teljesítették, az Elsőfokú Bíróságnak az eljárási szabályzat 122. cikkének 2. §-a alapján azt kell megvizsgálnia, hogy a felperes kereseti kérelmei megalapozottak-e.

A felperes kereseti kérelmei

- 43 A felperes azt kéri, hogy az Elsőfokú Bíróság:
- semmisítse meg a megtámadott határozatot abban a részében, ami őt érinti;
  - másodlagosan, semmisítse meg a pénzbírságot, vagy csökkentse annak összegét;

- kötelezze a Bizottságot a költségek viselésére.

A jogkérdésről

- 44 A keresetlevélben felhozott legfontosabb jogalapok az alábbi elemekre vonatkoznak:
- a közigazgatási eljárás során a védekezési jog különböző megsértései;
  - az EK 81. cikkének jogi és ténybeli hibákból adódó megsértése;
  - a felperes részvétele a jogsértésben;
  - a jogsértés felróhatósága;
  - a megtámadott határozat indokolása;
  - hatáskörrel való visszaélés;
  - a pénzbírság összegének meghatározása.

- 45 A jelen mulasztási ítélet céljából szükséges mindenekelőtt megvizsgálni azokat a jogalapokat, amelyekkel a felperes vitatja a megállapodás létezését, és kifogásolja a Bizottság ténymegállapításának pontosságát.

A ténymegállapításról

- 46 A felperes alapvetően azt hangsúlyozta, hogy az 1997. október 15-i találkozó során nem született semmilyen megállapodás a pénzváltási jutalék számlázásának feltételeiről és összegéről. A Bizottság nem mutatta ki kellő mértékben azokat a tényeket, amelyek alapján megállapította a jogsértés fennállását.

A pénzváltási jutalék számlázásának feltételeiről szóló megállapodásról

A felperes érvei

- 47 Először is a felperes arra hivatkozik, hogy a Bizottság megsértette az indokolási kötelezettséget. A pénzváltási jutalék számlázásának feltételeiről szóló megállapodást illetően a megtámadott határozat olyan kétértelmű és zavaros, hogy a felperesnek gondot okozott az, hogy felépítse védekezését.
- 48 Az állítólagos megállapodás tartalma nem tűnik ki világosan a megtámadott határozatból, amelynek a megfogalmazása kétféle értelmezést is lehetővé tesz. Az első szerint ennek az állítólagos megállapodásnak csak az volt a célja, hogy arányos díjazást állapítson meg, kizárva minden általány jellegű díjazást. A második

értelmezés szerint az állítólagos megállapodás az árfolyamrésen alapuló rendszer feladására és az átváltási árfolyamtól független és az átváltott összeggel arányos jutalék felszámítására vonatkozik.

- 49 Ugyanakkor bármelyik értelmezést fogadjuk is el, a felperes alapvetően azt hangsúlyozza, hogy az átváltott mennyiséggel arányos átváltási jutalék számlázása kizárólag a visszavonhatatlan átváltási arány bevezetésének következménye. Ez az eredeti oka az árfolyamrésen alapuló rendszer feladásának, valamint a Bizottság és a Bundesbank által megkívánt átláthatóságnak. Ezért egyik értelmezés alapján sem lehetne jogellenes megállapodás fennállására következtetni.
- 50 Azt az értelmezést illetően, miszerint a megtámadott határozat az árfolyamrésen alapuló rendszer feladásáról szóló megállapodáson nyugszik, a felperes elismeri egy ilyen megállapodás létezését, de vitatja, hogy az korlátozza a versenyt.
- 51 Először is az árfolyamrésen alapuló rendszer feladása közvetlenül az 1103/97 rendelet 4. cikke (3) bekezdéséből következik, amint azt maga a Bizottság is elismerte a megtámadott határozatban (a megtámadott határozat (37) és azt követő preambulumbekendései, valamint a (139) és azt követő preambulumbekendései).
- 52 Továbbá az árfolyamrésen alapuló rendszer feladása megfelel a Bizottság 1998. április 23-i ajánlásának, ami ezt tűzte ki célul. Következésképpen egy állítólagos megállapodásnak, amely révén a bankok kifejezik arra vonatkozó szándékukat, hogy a Bizottság ezen ajánlásához alkalmazkodni kívánnak, nem lehet érezhető hatása a versenyre, és egyébként is mentesíteni kellene. Az a tény, hogy a Bundesverband deutscher Banken 1997-ben azt a nézetet támogatta, hogy az árfolyamrés nem *ipso*

iure jogellenes, ebben a vonatkozásban közömbös. Ugyanis ezt követően ez az egyesület elfogadta a Bizottság 1998. április 23-i ajánlását.

- 53 Végül a Bizottság nem magyarázta meg, hogy miben áll a pénzváltási jutalék számlázásának feltételeiről szóló állítólagos megállapodás. Igaz, hogy a megtámadott határozat (113) preambulumbekkezdése tartalmazza, hogy a Landesbank Hessen Thüringen elismerte, hogy 1997. október 15-én megállapodás született a „számlázás feltételeiről”. Ugyanakkor úgy tűnik, hogy Landesbank Hessen Thüringen csupán azt pontosította, hogy nehezen azonosítható az arányostól eltérő más rendszer, utalva ezzel valószínűleg az árfolyamrészre alapuló rendszer feladására. A Bizottság úgy vélekedett (a megtámadott határozat (114) preambulumbekkezdése), hogy minden banknak függetlenül kell meghatározni szolgáltatásai számlázásának feltételeit, azonban részletesebb magyarázatot nem adott.
- 54 Azt az értelmezést illetően, miszerint a megtámadott határozat egy minden általánosságú összetevőt kizáró, arányos díjazásról szóló megállapodásra vonatkozik, a felperes úgy vélekedik, hogy ilyen megállapodás soha nem létezett. Az 1997. október 15-i találkozó résztvevői az árfolyamrészre alapuló rendszert esetlegesen követő jövőbeli jutalékok lehetséges formájáról tárgyaltak. A résztvevőknek nem sikerült kitalálniuk olyan módszereket, amelyek a szektor által már jól ismert módszereken túlmutatnak (arányos jutalék minimális összeggel vagy anélkül, vagy általánjutalék).
- 55 Ezen ok miatt a VUW jelen lévő alkalmazottja, [C] nem ítélte különösebben tanulságosnak a találkozót. Ugyanezen okból a [B] beszámoló „egyetértésről” számolt be az átváltási tevékenység „rögzített áron” (nevezetesen a visszavonhatatlanul rögzített árfolyamon), „plusz/mínusz” egy elkülönülten jelzett jutalékért történő számlázását illetően. Ezen megállapítás, miszerint a jutalék százalékosan kerül kiszámításra, célja az volt, hogy az árfolyamrészre alapuló rendszert kizárja, az általánjutalékos jutalékos viszont ne.

- 56 Az [A] beszámoló (a megtámadott határozat (88) preambulumbekzdése) szintén megerősíti ezt a pontot:

„Észrevehetően rövid megbeszélés után a valamennyi jelenlévő kijelentette arra vonatkozó meggyözödését, hogy az árfolyamrés az euróövezet valutáit illetően el fog tűnni, és hogy az átváltott pénz értékét, valamint a felszámított jutalékot kellene világosan feltüntetni.”

- 57 Hasonlóképpen, a [B] beszámoló szerint:

„Magánszemélyek esetén az átváltási árfolyam az euróövezet országainak valutájában kerül rögzítésre, és a költségek/jutalék külön-külön kerülnek felszámításra. A költségek/jutalékok az átváltott érték százalékában mutatkoznak meg.”

- 58 A felperes továbbá arra is hivatkozott, hogy kizárólag arányos jutalék elvéről szóló megállapodás végrehajtására soha nem került sor. A felperes, hasonlóan az 1997. október 15-i találkozó legtöbb résztvevőjéhez, valójában egy, az átváltási tevékenység 70%-a körüli átalánydíjazást szeretett volna. Az említett megállapodás, 15 hónappal az átmeneti időszak kezdete előtt, értelmetlen lenne.

Az Elsőfokú Bíróság álláspontja

- 59 Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az EK 81. cikk (1) bekezdése szerinti megállapodáshoz elegendő, hogy a szóban forgó vállalkozások közös szándékukat fejezzék ki arra nézve, hogy meghatározott piaci magatartást tanúsítsanak (lásd ebben a vonatkozásban a Bíróság a 41/69. sz. ACF Chemiefarma kontra Bizottság ügyben 1970. július 15-én hozott ítéletének [EBHT 1970., 661. o.] 112. pontját és a 209/78–215/78. és a 218/78. sz., Van Landewyck és társai kontra Bizottság ügyekben 1980. október 29-én hozott ítéletének [EBHT 1980., 3125. o.,] 86. pontját, a T-7/89. sz., Hercules Chemicals kontra Bizottság ügyben 1991. december 17-én hozott ítéletének [EBHT 1991., II-1711. o.] 256. pontja és az Elsőfokú Bíróság T-41/96. sz., Bayer kontra Bizottság ügyben 2000. október 26-án hozott ítéletének [EBHT 2000., II-3383. o.] 67. pontját).
- 60 Ami az említett közös szándék kifejezési módját illeti, elegendő, hogy egy kikötésben fejezzék ki a felek arra vonatkozó szándékukat, hogy ennek megfelelő magatartást tanúsítsanak a piacon (lásd ebben a vonatkozásban a fent hivatkozott ACF Chemiefarma kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 112. pontját; a fent hivatkozott Van Landewyck és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 86. pontját és a fent hivatkozott Bayer kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 69. pontját).
- 61 Ebből az következik, hogy az EK 81. cikk (1) bekezdése szerinti megállapodás ítélkezési gyakorlat által értelmezett fogalma legalább két fél közötti szándékegységet feltételez, melynek megjelenési formája nem lényeges, feltéve hogy az a felek szándékát hűen tükrözi (a fent hivatkozott Bayer kontra Bizottság ítélet 69. pontja).
- 62 Meg kell vizsgálni azt, vajon a felperesek meg tudják-e cáfolni a Bizottság arra vonatkozó megállapításait, hogy a résztvevőknek a pénzváltási jutalékok összegének és számlázási módszereinek rögzítésével kapcsolatos szándékegysége az 1997. október 15-i találkozón fennállt.

- 63 A vitatott megállapodás ez utóbbi szempontja került rögzítésre a megtámadott határozat (95), (96), (114), (115), (132) és (184) preambulumbekzdésében, mivel a Bizottság vizsgálatának lényegét a jutalék összegének rögzítésére összpontosította.
- 64 Megállapítható, hogy azon, a felperes által felvetett értelmezés, mely szerint a megtámadott határozat 1. cikkében megállapított „az átváltási jutalék számlázásának feltételeiről” szóló megállapodást illető jogsértés vonatkozhat az árfolyamrésen alapuló rendszer feladására, nem elfogadható. Egy ilyen megállapodás jogsértő jellege szöges ellentétben állna a megtámadott határozat (38) és (139) preambulumbekzdésével, amelyből következik, hogy az árfolyamrésen alapuló rendszer feladása a visszavonhatatlan átváltási árfolyam hatálybalépésének következménye volt.
- 65 A Bizottság ugyanis azt állapította meg, hogy „az átváltási árfolyam 1999. január 1-jei visszavonhatatlan rögzítése a különböző vételi és eladási árfolyamok megszüntetését jelenti, egyúttal az [árfolyam]résnek mint az eurózónán belüli bankjegyek átváltási költsége kifejezési eszközének megszüntetését is” (a megtámadott határozat (38) preambulumbekzdése). Továbbá a Bizottság eltávolodott attól az érveléstől, amely azt hangsúlyozta, hogy az 1997. október 15-i találkozó célja annak megvizsgálása volt, hogyan lehet az árfolyamrést fenntartani az átmeneti időszak alatt, mivel a Bizottság azt állapította meg, hogy „1995-től mindenki tudta, hogy az átváltási árfolyamot visszavonhatatlanul rögzítik, és csak ezek a rögzített árfolyamok lesznek használhatók”, és hogy „ennek az a közvetlen hatása, hogy az [árfolyam]rés a jövőben nem lesz engedélyezett, és minden kiszámlázott költséget kifejezetten és átlátható módon fel kell tüntetni” (a megtámadott határozat (139) preambulumbekzdése).
- 66 A Bizottság továbbá kiemelte, hogy a visszavonhatatlan átváltási árfolyamok hatálybalépése kezdetben az átváltási jutalék összegének rögzítésére vonatkozó jogsértés egyik tényezője volt. Így a Bizottság a megtámadott határozatnak a jogi mérlegelésre vonatkozó részében úgy vélekedett, hogy az árákról szóló megállapodást „abból a célból kötötték, hogy az [árfolyam]rés 1999. január 1-jei megszüntetését követően elvesztett bevétel körülbelül 90%-át visszanyerjék” (a megtámadott határozat (116) preambulumbekzdése; lásd továbbá a (130) preambulumbekzdést is).

- 67 A kizárólag arányos díjazás elvéről szóló megállapodás létezésére vonatkozó bizonyítékokat illetően a Bizottság megállapította, hogy (a megtámadott határozat (95) preambulumbekzdése):

„Ami a pénzváltási tevékenységet illeti, a [B] beszámoló megállapítja, hogy megállapodás született az euróövezet valutáit illetően a rögzített átváltási árfolyam használatáról (azaz nem alkalmazzák a vételi és eladási árfolyamokat), olyan megállapodás született, miszerint a költségek százalékos formában kifejezett jutalékként kerülnek kiszámításra. Az e valuták átváltására vonatkozó számítási módszert minden bank egyénileg állapítja meg [...]. Ami a pénzváltási tevékenység árfolyamának/árának a GMU 3. szakasza idejére (1999. január 1-jétől 2002. január 1-jéig) történő rögzítését illeti, a résztvevők az alábbi pontokban állapodtak meg:

Magánszemélyeknek nyújtott szolgáltatások

[...]

- A költségek/jutalékok az átváltott összeg százalékában kerülnek kiszámításra [...]

- 68 A Bizottság megállapítja, hogy „az [A] és a [B] beszámoló megegyezik a tekintetben, hogy az ügyfeleknek számlázandó költségek százalékos formában kerülnek megállapításra” (a megtámadott határozat (96) preambulumbekzdése).

- 69 Azonban ezek az elemek külön-külön nem elegendők annak megállapításához, hogy a kizárólag az átváltott mennyiséggel arányos jutalék elvéről szóló szándékegység létezik. A [B] beszámoló azon részéből, amelyre a Bizottság támaszkodott (a megtámadott határozat (95) preambulumbekzdése), nem olvasható ki teljes meggyőződéssel egy olyan megállapodás létezése, amely az 1997. október 15-i találkozó résztvevői között standard átváltási jutalék elfogadására irányul, mégpedig három okból.
- 70 Egyrészt, a [B] beszámoló értelmezését, amelyet a Bizottság a pénzváltási tevékenység számlázásának feltételeiről szóló megállapodás létezésének bizonyítékként hozott fel, a közigazgatási eljárás során az 1997. október 15-i találkozó résztvevői vitatták (a megtámadott határozat (112) preambulumbekzdése). Következésképpen a [B] beszámoló ilyen megállapodás meglétét illetően – más tényekkel való alátámasztás hiányában — nem tekinthető megcáfolhatatlan bizonyítéknak (lásd megfelelően az Elsőfokú Bíróság T-337/94. sz., Enso-Gutzeit kontra Bizottság ügyben 1998. május 14-én hozott ítéletének [EBHT 1998., II-1571. o.]. 91. pontját.
- 71 Másrészt, a [B] beszámoló nem tartalmaz bizonyítékot vagy meghatározó jelet, amiből arra lehetne következtetni, hogy a Bizottság által a megtámadott határozat (114) preambulumbekzdésében használt kifejezéssel élve, a „számlázás feltételeinek egységesítéséről” szóló megállapodás létezik. Ezzel ellentétben a jelen ügy keretében a [B] beszámolónak az a része, amelyre a Bizottság támaszkodik, más értelmezést is kaphat, amely első ránézésre elfogadhatónak látszik a felperes érvelésének fényében.
- 72 Egyfelől ez a rész igenis értelmezhető oly módon, hogy a bankok közötti megállapodás az euróról szóló jogszabályi változás következtében az árfolyamrés rendszeréről való lemondás szükségességére irányul. Amint az korábban kiemelésre került, a visszavonhatatlan árfolyamok használatának kötelezettségéből az következett, hogy szükségessé vált az átváltási tevékenység árának megjelenítésére vonatkozó olyan módszer használata, ami az említett árfolyamoktól elkülönül.

- 73 Másfelől az [A] beszámoló olyan tényeket tartalmaz, amelyek alapján erősen kétséges, sőt kifejezetten ellentmondásos az az értelmezés, ami alapján a Bizottság a pénzváltási tevékenység „számlázási feltételeinek egységesítéséről” szóló megállapodás létezésére következtetett. Nevezetesen az [A] beszámolóból következik, hogy az 1997. október 15-i találkozó során a bankok arra keresték a választ, hogy a rögzített átváltási árfolyamok használatának kötelezettségéből az következik-e, hogy a bankok kötelesek valamennyi nemzeti valuta átváltásakor ugyanazt a jutalékot alkalmazni, vagy ezzel ellentétben önálló jutalékszint állapítható meg valamennyi valutára nézve. A Bizottság valójában azt állapította meg, hogy a résztvevők „mivel nem tudtak megállapodni arról, hogy ennek a jutaléknak egységesnek kell-e lennie minden valutára nézve, vagy lehet valutánként változó, úgy döntöttek, hogy a Bundesbankot arról értesítik, hogy [...] »a jelenlévő bankok saját maguk állapítják meg a [jutalékok] számlázásának jövőbeli formáját« (a megtámadott határozat (89) és (103) preambulumbekzdése). Az [A] beszámoló ez utóbbi részlete tehát érvényteleníti azt a feltevést, hogy létezik a számlázási feltételekről szóló megállapodás.
- 74 Harmadrészt megállapítható az, amint azt a felperes is megállapítja, hogy a jutaléknak „százalékos formában történő kifejezési módja” (a megtámadott határozat (115) preambulumbekzdése) első ránézésre a pénzváltási tevékenység árának kifejezését illetően természetes formának látszik. Ebben a vonatkozásban megfigyelhető, hogy a megtámadott határozatban maga a Bizottság is így fejezte ki a jutalékot, amikor a 43. jegyzetben (a megtámadott határozat (102) preambulumbekzdése) az árfolyamrés rendszerének fennállása alatt gyakorolt árszínvonalat mutatta be. Ráadásul az arányos díjazás rendszere annál inkább is érthető, mivel a bankokat a pénzváltási szolgáltatás nyújtása (szállítás, kezelés, raktározás) során terhelő költségek növekszenek az átváltott mennyiség függvényében. Így az átváltott összeg százalékában kifejezett ármegállapítás elfogadása első ránézésre inkább a szóban forgó szolgáltatás természetéből következőnek, mint valamiféle szándékegyesség eredményének tűnik.
- 75 A Bizottság elutasította azokat a kifogásokat, amelyekkel a bankok valójában azokat az érveket hangsúlyozták, miszerint az nem lett volna „sem természetes, sem logikus, hogy minden bank egyedileg alakítsa át az árfolyamrészre alapuló rendszert egy százalékos formában kifejezett jutalékos rendszerré”, és hogy „úgy tűnt, hogy a

Deutsche Bank kezdetben ingyenes szolgáltatásnyújtást fontolgatott” (a megtámadott határozat (115) preambulumbekzdése). Ugyanakkor megállapítható, hogy az elutasítás nincs kellőképpen megindokolva, sem pedig alátámasztva. Ami a Deutsche Bank politikájára való hivatkozást illeti, az nem releváns, mivel nem az átváltási tevékenység számlázásának feltételeit érinti, hanem egy versenytársnak az arról való esetleges lemondását, hogy az átmeneti időszakban ezekért a szolgáltatásokért díjazást kérjen.

- 76 Egyébként a megtámadott határozat nem értelmezhető úgy, hogy az egy olyan megállapodásra irányul, amely révén a bankok megállapodtak az átváltott összeggel szigorúan arányos számlázási módban, kizárva így minden rögzített elemet. Valójában a megtámadott határozat nem tartalmaz egyetlen erre vonatkozó egyértelmű megállapítást sem. Ráadásul a (147) preambulumbekzdésből kifejezetten az következik, hogy a Bizottság tudott egyes bankokról, amelyek a díjazási módjukban alkalmaztak rögzített elemet (amelyet minimumösszeg formájában fejeztek ki) és az átváltott összeg százalékában meghatározott elemet. Így amikor a Bizottság 2001. december 11-én, néhány nappal az átmeneti időszak vége előtt elfogadta a megtámadott határozatot, tisztában volt azzal, hogy számos bank alkalmazott olyan díjazási módot, amely egyszerre tartalmazott egy mennyiséggel arányos részt és egy rögzített részt.

- 77 Ilyen körülmények között megállapítható az – a kereset fényében –, hogy a felperesnek sikerült bizonyítania, hogy a Bizottság jogilag nem alapozta meg kellően a pénzváltási tevékenység számlázásának feltételeiről szóló megállapodás létezését. Az erre vonatkozó szándékjegység bizonyítása hiányában a megtámadott határozat 1. cikkét meg kell semmisíteni abban a vonatkozásban, hogy az egy olyan megállapodásra hivatkozik, aminek célja „az euróövezetbe tartozó valuták bankjegyeinek átváltásakor felszámítandó jutalék (azaz egy százalékosan kifejezett jutalék) számlázási feltételeinek meghatározása”. A felperes további kifogásait, nevezetesen az állítólagos megállapodás versenyellenes jellegére vonatkozó bizonyítékok hiányát és a megtámadott határozat e pontra vonatkozó indokolását nem szükséges vizsgálni.

Az átváltási jutalék összegére vonatkozó megállapodásról

A megtámadott határozatra való emlékeztető

- 78 Annak érdekében, hogy az 1997. október 15-i találkozó során elhangzott megbeszélés tartalmát megállapítsa, és abból az ár rögzítésére vonatkozó megállapodás létezésére következtetni tudjon, a Bizottság az [A.] és a [B] beszámolóra alapozott. A megtámadott határozat szerint ebből a két beszámolóból következik, hogy a résztvevők megvizsgálták az átmeneti időszakra vonatkozó alábbi kérdéseket:
- a pénzváltási tevékenység díjazásának elvét (a megtámadott határozat (87) és (95) preambulumbekzdése);
  - az árfolyamrész fenntartását (a megtámadott határozat (86), (88), (93) és (95) preambulumbekzdése);
  - az euro minden felosztására vonatkozóan egységes jutalék alkalmazását vagy mindegyikre önálló jutalék alkalmazását (a megtámadott határozat (89) és (103) preambulumbekzdése);
  - az euro felosztásai közötti átváltás számítási módszerét (közvetett vagy közvetlen árjegyzés) (a megtámadott határozat (90) és (95) preambulumbekzdése);
  - a pénzváltási tevékenység bankközi szolgáltatását (a megtámadott határozat (91), (94) és (97) preambulumbekzdése);

- 79 Azonban az [A] és a [B] beszámoló nem azonos azon pontot illetően, hogy a pénzváltási tevékenység jutalékának az átmeneti időszakban alkalmazott színvonaláról folyt-e megbeszélés. Valójában a megtámadott határozat az [A] beszámoló alapján állítja, hogy megbeszélések folytak egy 3% körüli (a megtámadott határozat (89) preambulumbekzdése), vagy legalábbis egy 2 és 4% közötti összeg rögzítéséről, azonban a [B] beszámoló semmilyen hasonló rendelkezést nem tartalmaz (a megtámadott határozat (96), (106) és (107) preambulumbekzdése).
- 80 A Bizottság azonban úgy vélekedett, hogy az [A] beszámolót erősítette a Bayerische Landesbanknak a vizsgálat során tett nyilatkozata (a megtámadott határozat (96), (107) és (119) preambulumbekzdése).
- 81 Jogi álláspontjában a Bizottság úgy vélte, hogy az 1997. október 15-i találkozó résztvevői megegyeztek abban, hogy az átmeneti idősakra a pénzváltási tevékenység során alkalmazott jutalék színvonalát 3% körül rögzítik (a megtámadott határozat (102) és (104) preambulumbekzdése).
- 82 A Bizottság cáfolta a kifogásközlés egyes címzettjei által felhozott ellenvetéseket, így a felperesét is, akik a felhozott bizonyítékok hiányosságával érveltek. A Bizottság úgy vélekedett ugyanis, hogy az 1997. október 15-i találkozóval egyidejűleg született [A] beszámolót megerősítik a Bayerisch Landesbank és a Commerzbank nyilatkozatai (a megtámadott határozat (118)–(120) preambulumbekzdése).
- 83 Ezek a vállalkozások hiába hangsúlyozták, hogy az állítólagos megállapodás teljes mértékben értelmetlen lenne, mivel túl korai, figyelemmel az átmeneti időszak kezdetéig még hátralévő idősakra. A Bizottság azonban úgy vélekedett, hogy az [A] beszámolóból kitűnik, hogy a résztvevők az átmeneti időszak kezdetét közelinek ítélték, és elutasította a kifogásokat (a megtámadott határozat (122)–(124) preambulumbekzdése).

- 84 A szóban forgó bankok fenntartották, hogy a gyakorlatban nem alkalmaztak 3% körüli jutalékot, és a jutalékok összegét egymástól függetlenül határozták meg. A Bizottság elvetette ezt a kifogást, mivel úgy vélekedett egyfelől, hogy a jogsértés bebizonyítása az okirati bizonyítékok alapján történt, nem pedig a vállalkozásoknak a piacon alkalmazott párhuzamos viselkedése alapján, és másfelől, hogy a megállapodás megszüntette vagy érezhetően csökkentette a versenytárs bankok magatartását illető bizonytalanságot, olyannyira, hogy a résztvevő bankok egyike sem alkalmazott 3%-nál alacsonyabb mértékű jutalékot (a megtámadott határozat (125)–(127) preambulumbekzdése).
- 85 Végül a Bizottság elutasított minden érvet, amellyel a szóban forgó bankok azt szándékoztak kimutatni, hogy az 1997. október 15-i találkozóknak nem volt célja az ár horizontális rögzítésére vonatkozó megállapodás megkötése.
- 86 A Bizottság így elutasította azokat az érveket, amelyek szerint a találkozó arra irányult, hogy a vállalkozások szembenézzenek azzal a bizonytalansággal, ami a KBER alapokmánya 52. cikkének értelmezését övezi. A Bizottság ugyanis úgy vélekedett, hogy a megbeszélés, amelyet a résztvevő bankok folytattak a Bundesbankkal a KBER alapokmány 52. cikke kapcsán, nem érintette az átmeneti időszak során felszámítandó jutalékok kérdését (a megtámadott határozat (133)–(135) preambulumbekzdése).
- 87 A Bizottság kétségbe vonta azt a felvetést is, miszerint az 1997. október 15-i találkozó arra irányult, hogy csökkentse az euro bevezetéséhez kapcsolódó jogszabályi bizonytalanságot, és így tulajdonképpen a Bizottság által szervezett 1997. május 15-i kerekasztal-tárgyalás folytatása volt. Kiemelte azt, hogy a kerekasztal-tárgyalás nem érintette a bankok által kiszámlázott átváltási jutalék kérdését (lásd a szakértői csoport 1997. november 20-i jelentését) (a megtámadott határozat (136) és (137) preambulumbekzdése).
- 88 A Bizottság nem fogadta el azt az érvelést, miszerint a találkozó célja annak tisztázása volt, hogy az átmeneti időszakban fenntartható-e az árfolyamrés mint számlázási mód. Valójában úgy vélekedett, hogy 1995 óta „mindenki tudta, hogy az átváltási árfolyamok visszavonhatatlan módon rögzítésre kerülnek, és hogy csak ezek

a rögzített árfolyamok lesznek alkalmazhatók”. Ennek a helyzetnek – a Bizottság szerint – a közvetlen következménye az, hogy az árfolyamrész alkalmazása az átmeneti időszak kezdetétől fogva tilos lesz. A teljesség kedvéért azt is kiemelte, hogy az 1997. szeptember 15-i találkozó során a Bundesbank minden erre vonatkozó kétséget megszüntetett (a megtámadott határozat (138)–(140) preambulumbekézdése).

- 89 A Bizottság elutasította azokat az érveket, amelyekkel egyes bankok azt igyekeztek bizonyítani, hogy az 1997. október 15-i találkozó célja a bankközi szolgáltatásokra, nem pedig a kiskereskedelmi pénzváltási tevékenységre irányult. Valójában a [B] beszámoló idézi az ez utóbbi szolgáltatásra vonatkozó megbeszéléseket (a megtámadott határozat (141)–(143) preambulumbekézdése).
- 90 Mivel a versenyellenes célt megalapozottnak látta a Bizottság, ezért nem találta szükségesnek annak vizsgálatát, hogy a szóban forgó megállapodás végrehajtása alkalmas-e a verseny korlátozására. Ugyanakkor a teljesség kedvéért kiemelte, hogy a megtámadott határozat címzettjei által kiszámlázott jutalék összege 3 és 4,5% közötti volt (a megtámadott határozat (144)–(148) preambulumbekézdése).

A felperes érvei

- 91 A felperes fenntartotta, hogy a Bizottságnak nem sikerült megállapítania azokat a tényeket, amelyek fennállására hivatkozik. A felperes lényegében cáfolt minden, az 1997. október 15-i találkozó során a kiskereskedelmi pénzváltási tevékenység jutalékának árára vonatkozó egyeztetést. Vitatja továbbá a Bizottság által felhozott tényezők bizonyító erejét. Több érvre is hivatkozik abból a célból, hogy bemutassa, hogy a találkozó célja az euróra való áttéréshez kapcsolódó bizonyos jogszabályi és technikai bizonytalanságok megszüntetése volt, és főként a bankközi pénzváltási tevékenységet érintette. Fenntartja továbbá, hogy a Bizottság által említett megállapodás értelmetlen lenne.

Az Elsőfokú Bíróság álláspontja

- 92 A megtámadott határozatban a Bizottság úgy vélekedett, hogy az átváltási jutalék összegéről szóló megbeszélés egy, az EK 81. cikk által tiltott megállapodást eredményezett, és így nem szükséges nyilatkozni az 1997-ben fennálló jogi és technikai bizonytalanságra vonatkozó megbeszélések – nevezetesen az átmeneti időszak alatt a pénzváltási tevékenység díjazásának elvéről, az árfolyamrés feladásáról, az átváltás számítási módszeréről (közvetett vagy közvetlen árjegyzés) és egy egységes mértékű jutaléknak a részt vevő tagállamok összes valutájára vonatkozó használatáról szóló megbeszélések — jogszerűségéről.
- 93 A Bizottság ragaszkodott ahhoz, hogy a jogsértés megállapítása az okirati bizonyítékokon nyugszik (a megtámadott határozat (62), (120), (126), (142) és (158) preambulumbekzdése). Ugyanakkor úgy tűnik, hogy a kiskereskedelmi pénzváltási tevékenység árának rögzítésére vonatkozó megbeszélések bizonyítéka kizárólag egy dokumentumból, nevezetesen az [A] beszámolóból származik. Semmi más okirati bizonyíték nem lelhető fel a megtámadott határozatban, ami az e témában folytatott megbeszélések létezését igazolja.
- 94 Ugyanakkor a Bizottság úgy vélekedett, hogy az [A] beszámolót két másik meggyőzőnek ítélt tényező megerősítette, egyrészt a szóban forgó találkozó két résztvevőjének a meghallgatás során tett nyilatkozatai, másrészt a résztvevők piacon tanúsított magatartása.
- 95 Figyelemmel ezekre a tényezőkre, meg kell vizsgálni, hogy a felperesnek sikerült-e a jogilag szükséges mértékben bizonyítania olyan jellegű körülmények fennállását, amelyek megkérdőjelezzik a Bizottság által felhozott megállapítások érvényességét az 1997. október 15-i találkozó résztvevői közötti, a szóban forgó szolgáltatások árának rögzítésére irányuló szándékegység fennállását illetően, figyelemmel az [A] beszámolóra, a Commerzbank és a Bayerisch Landesbank nyilatkozataira, valamint a résztvevők piacon tanúsított magatartására.

— Az [A] beszámolóról

- 96 A jogsértés megállapítása az alábbi okirati bizonyítékokon alapszik: az [A] beszámolóból származó részlet és annak a megtámadott határozat (89) preambulumbekzdésében való megisméltése:

„A találkozóon jelenlévő bankok kifejezték arra vonatkozó szándékukat, hogy a jelenleg az árrésből származó bevételeket felváltják a jutalékokból származó bevételekkel, körülbelül 90%-os mértékig. A bankok szerint ez összesen körülbelül 3%-os jutalékot jelentene.”

- 97 Ez a szövegrészlet homályos, és önmagában véve nem magyarázza meg, hogy az átváltási jutalék közzétételének megváltoztatása hogyan érinti az említett jutalékokból származó „bevételeket”. Ezért a teljes szakaszra kell hivatkozni, amiből ez a szövegrészlet kiemelésre került. Ez a megtámadott határozat (89) preambulumbekzdésében került megisméltésre az alábbi szövegezéssel:

„Az euróövezet valutái közötti árazási különbség

A német devizapiacon jelenleg alkalmazott árazási politika többé-kevésbé ugyanaz minden bank esetében. Példaként említhető, hogy az osztrák schilling adásvétele kedvező áron történik, míg az olasz líra nagyon sokba kerül. [...] úr a Commerzbanktól úgy véli, hogy az euróövezet valutái közötti árazási különbségnek fenn kell maradnia. Úgy érvel, hogy a jelenlegi árrés tekinthető úgy, mint a piaci mechanizmusok szabadságának eredménye, és ennél fogva az árák rögzítése rendszerét olyan rendszerrel kellene helyettesíteni, amelyben a beszedett költségek szintén különbözőek lesznek. Ebben a vonatkozásban [...] (Bayerische Landesbank) kijelentette, hogy a valuták közötti különbség csak akkor lenne igazolható, ha az adott árfolyamkockázat különböző lenne. Márpedig 1999. január 1-jét követően nem ez lesz a helyzet, mivel minden euróövezetbe tartozó valutát az euro meg-

nevezéseként kell majd tekinteni. [...] hozzátette, hogy nem annyira a piaci mechanizmusoknak volt köszönhető az árrés tekintetében jelenleg alkalmazott politika, hanem ez a politika inkább az átváltási árfolyamokra vonatkozó hallgatólagos megállapodás eredménye volt. Az Európai Monetáris Intézet (EMI) [...] által idézett felmérése megállapította, hogy a német bankrendszer költségei csak 10%-kal csökkennek az euro forgalomba hozatalát követően, ami bizonyítja, hogy az árák rögzítése a devizapiacra nem a piaci mechanizmusoknak volt köszönhető. Ez inkább egy oligopólium, mint egy »polipólium« létezését jelzi.

Ezért a különböző árrésekről szóló jelenlegi hallgatólagos megállapodás felváltása a különböző jutalékokról szóló hallgatólagos megállapodással nem okoz nagy változást, sem profitvesztést. [...] teljesen egyetért ezzel.

A találkozón résztvevők között abban a kérdésben, hogy egységes jutalékot vagy valamennyi valutára különböző jutalékot kellene-e bevezetni, nem született egyetértés, ennek hiányában a Bundesbanknak átadott üzenet az alábbi lesz:

»A jelenlévő bankok saját maguk állapítják meg a költségek számlázásának jövőbeli formáját.«

A találkozón jelenlévő bankok kifejezték arra vonatkozó szándékukat, hogy a jelenleg az árrésből származó bevételeiket felváltják a jutalékokból származó bevételekkel körülbelül 90%-os mértékig. A bankok szerint ez összesen körülbelül 3%-os jutalékot jelentene.”

- 98 Ez a szakasz felveti azt a kérdést, hogy vajon a bankok az átmeneti időszak alatt továbbra is ki tudták volna-e számlázni a pénzváltási szolgáltatás díját az egyes valutákra meglévő speciális piaci jellegzetességek szerint, vagy az euro mint számlapénz 1999. január 1-jei megjelenése egységes mértékű jutalék használatát vonja maga után minden részt vevő tagállam valutájára vonatkozóan. Ez a szakasz tehát nem a jutalék összegének meghatározására vonatkozik, hanem arra, hogy egységes mértékű jutalékokat kell-e alkalmazni minden érintett korábbi nemzeti devizára vagy annyi jutalékszintet kell megállapítani, ahány deviza van. A fenti szövegrészletből látszik, hogy ebben a kérdésben nem volt megállapodás a felek között.
- 99 A jogellenes megállapodás létezésének bizonyítása céljából a Bizottság által alkalmazott szövegrészlet három megállapítást von maga után.
- 100 Először is a „haszonkulcs” megszűnésével úgy tűnik, hogy az [A] beszámoló az árfolyamrés rendszerének elhagyására utal, ami a visszavonhatatlan átváltási árfolyamok 1999. január 1-jei hatálybalépésének következménye. A felek ugyanis meg vannak győződve arról, hogy a rendszert az alkalmazott visszavonhatatlan átváltási árfolyamoktól különböző és kifejezett átváltási jutalék használatával kell felváltani (lásd a megtámadott határozat (88), (93) és (95) preambulumbekzdését).
- 101 Továbbá, amint azt a felperes hangsúlyozta, az „árrésrendszerből” származó „bevételek” 90%-ának fenntartására vonatkozó utalást a szóban forgó találkozó összefüggésének fényében kell értelmezni. Ez a pont nem a találkozó résztvevők számára a „bevételek” meghatározott szintjének garantálását célzó megbeszélésre vonatkozik, hanem az árfolyamkockázat megszűnésének egyenes következményére.
- 102 Ugyanis a keresetből az következik, hogy az átváltási árfolyam visszavonhatatlan rögzítésének következményeként megszűnt az árfolyamkockázat az átmeneti időszak kezdetétől. Következésképpen az átváltási árfolyam ingadozásának meg-

szűnésével a pénzváltási tevékenységet nyújtó piaci szereplők az addig létező árfolyam-volatilitás által gerjesztett költségek megszűnésével szembesültek. Az 1997. április 23-i jelentésében (a megtámadott határozat (75) preambulumbekkezdése; lásd a kereset 23. mellékletét) az EMI értékelte a gazdaságot, amit az árfolyamkockázat megszűnéséből ered. Azt állapította meg, hogy Németországban a pénzváltási tevékenység költségei négy kategóriába sorolhatók, az alábbi arányok szerint:

- árfolyamkockázat: 5–10%;
- átutalási költség (biztosítás és szállítás): 5–10%;
- tranzakciós költség (fizetés, kezelés, adminisztráció): 70–85%;
- „alternatív” költségek (a készpénzállomány külföldi valutában való tartása): 5–10%.

¹⁰³ Az EMI úgy értékelte, hogy az árfolyamkockázat megszűnése a pénzváltási tevékenység költségének – és ennek következtében az árának – 5–10%-os csökkenését vonhatja maga után. Ezt a jelentést, bár az EMI Hivatalos Lapjában nem publikálták, a bankszektor jelentős képviselői között széles körben terjesztették, amint azt a megtámadott határozat (75) preambulumbekkezdése rendelkezései is megállapították.

¹⁰⁴ Az EMI elemzésének eredményét nem vitatták, mivel egy, a Bizottság által szervezett kerekasztal-találkozó során a bankszektor képviselői hangsúlyozták, hogy az átmeneti időszakban „az árfolyamkockázat bizonyosan megszűnik – ami a költségeket körülbelül 20%-kal csökkenti –, de az egyéb kezelési költségek továbbra

is fennmaradnak” (kerekasztal-találkozó az euróra való áttérés gyakorlati vonatkozásairól: összefoglalás és végkövetkeztetés; a megtámadott határozat (41) preambulumbekezdésében említett adatok).

- 105 Így a felperes által az [A] beszámolóra adott magyarázat meggyőző. Elfogadható az, hogy a 90% említésével az [A] beszámoló az árfolyamkockázat megszűnésével a pénzváltási tevékenység költségeinek 10% körüli csökkenésére utal. Figyelemmel erre a csökkenésre, az átmeneti időszak alatt beszedett jutalékoknak szintén 1%-kal kellene csökkenniük oly módon, hogy ezek a jutalékok lefedjék a jelenlegi költségek 90%-át.
- 106 Végül az [A] beszámolóban azt a részletét illetően, ami 3% körüli jutalékot említ, a felperes hangsúlyozza, hogy itt legfeljebb a piac jelenlegi állapotáról van szó, ami megfelel az EMI-adatoknak.
- 107 Ez az érvelés megalapozottnak látszik. Valójában az EMI az 1997. április 23-i jelentésében a vételi és eladási árfolyamok közötti eltérés nagyságára vonatkozó tájékoztatást adott, és e célból a devizák három csoportját különböztette meg:
- 1. csoport [belga frank (BEF), német márka (DEM), holland forint (NLG), osztrák schilling (ATS) és francia frank (FRF)]: gyenge eltérés, 2% alatt;
  - 2. csoport [font sterling (GBP), olasz líra (ITL), spanyol pezeta (ESP), portugál escudo (PTE), svéd korona (SEK) és ír font (IEP)]: közepes eltérés, 2 és 4% közötti;

— 3. csoport [görög drachma (GRD) szemben az összes többi valutával]: nagy eltérés, 5% feletti.

108 Ezek a tényezők alátámasztják a felperes állításait, amelyek szerint a „3% körüli” átváltási jutalék szintjére való utalás, ha egyáltalán volt erről szó, sokkal inkább a piac állapotának tükrözését jelenti, mint az árak horizontális rögzítésére vonatkozó megállapodás létezését.

109 Továbbá a felperes az 1997. október 15-i találkozón részt vevő személyek, [C] (VUW) és [D] (Hamburgische Landesbank) tanúvallomásait is biztosította, amelyekből következik, hogy ha az átváltási jutalék mértékének (az árfolyamkockázat megszűnésének köszönhető csökkenés) kérdése fel is merült a találkozó során, a tanúk szerint az csak egy egészen apró pontra vonatkozott, és nem jelentette a jutalék összegének rögzítésére vonatkozó megbeszélést.

110 Figyelemmel a fent leírtakra, megállapítható az, hogy az [A] beszámoló nem bizonyította döntően a pénzváltási tevékenység árának 3% körüli rögzítésére vonatkozó megbeszélések létezését. Ezért szükséges a Bizottság által a megtámadott határozatban idézett másik két bizonyítékot, valamint a felperes által hivatkozott bizonyítékokat is megvizsgálni annak megállapítása céljából, hogy vajon, mérlegelve ezeket a tényezőket, lehet-e arra következtetni, hogy a Bizottság az árak rögzítésére vonatkozó megállapodás létezését bizonyította.

— A Commerzbank és a Bayerisch Landesbank nyilatkozatairól

111 A megtámadott határozat szerint a jutalék mértékéről szóló megbeszélés létezését – amit az [A] beszámoló tartalmaz –, a Commerzbanknak és a Bayerisch Landesbanknak a szóbeli meghallgatás során tett nyilatkozatai megerősítették (a

megtámadott határozat (96), (107) és (118)–(120) preambulumbekzdése). A megtámadott határozat 44. lábjegyzetében a Bizottság hivatkozik a felperesnek, a Westedutsche Landesbanknak és a Hamburgische Landesbanknak a kifogásközlésre adott válaszaira is.

- 112 Először is azt kell megállapítani, hogy a Bizottság álláspontja, amely szerint ezek a nyilatkozatok megerősítik az árak rögzítésére vonatkozó szándékegység létezését, vitatható. Ha a szóban forgó bankok ki is jelentették például, hogy „bizonyos bankok egyes képviselői említettek 2 és 4% közötti számokat” (a megtámadott határozat (107) preambulumbekzdése), ezen nyilatkozatok egyike sem erősíti meg kifejezetten a jutalék mértékének rögzítésére vonatkozó megbeszélések létezését.
- 113 Az kétségkívül igaz, hogy egy referenciasáv vagy egy célzott árszínvonal rögzítése képezhet jogellenes árrögzítési módot, mivel ilyen körülmények között az árak nem a piaci szereplők önálló döntéseinek, hanem a szándékegységüknek lesznek az eredményei. Ugyanakkor a bemutatott számok („2 és 4% között”; „3% körül”; „2 és 6% között”; lásd a megtámadott határozat (107) preambulumbekzdését és a 44. lábjegyzetet) az EMI által is megállapított piaci árakat tükrözik – amint az korábban is kifejtésre került –, ezek a számok homályosak és nagyon tág keretek között meghatározottak (az eltérés a háromszorosa is lehet a legkisebb számnak). Következésképpen ezen elemek bizonyító ereje kétséges.

— A résztvevők piacon tanúsított magatartásáról

- 114 A Bizottság a teljesség kedvéért megállapította, hogy a résztvevők az 1997. október 15-i találkozó után az árazási gyakorlatukat hozzáigazították az állítólagos megállapodás feltételeihez. A megtámadott határozat (147) és (148) preambulumbekzdésében felsorolja a Dresdner Bank, a Commerzbank, a HVB, a VUW, a GWK és a Reisebank által alkalmazott díjak mértékét. Ezek a díjak 3 és 4,5% közöttiek, egyes bankok ezenfelül egy meghatározott összeget is felszámítanak.

- 115 A felperes vitatja a Bizottság által ezen tényekből levont következtetéseket. Lényegében azt hangsúlyozza, hogy a Bizottság kizárólag a jutalék összegére összpontosított, és elemzésében figyelmen kívül hagyta a díjazásuk átalány részét. Pedig, figyelemmel a kis mennyiségű átváltásokra, ennek a résznek jelentős hatása lehet az alkalmazott díjazás összegére. Egy 1998 és az átmeneti időszak között alkalmazott arányokról végzett korrekt elemzés meggyengítené a Bizottság megállapításait.
- 116 Ezek az érvek helyállónak tűnnek. Amennyiben a szóban forgó szolgáltatások nagy része 200 euro alatti összegekre vonatkozik (a kifogásközlés 70%-os arányt említ, lásd a kifogásközlés 9. pontját), az 5 vagy 10 német márka (DEM) közötti átalány jutalék vagy egy minimum összeg kiszámlázása jelentős hatással van a bank által ténylegesen kiszámlázott összegre, ha azt százalékosan is megadják. Ennélfogva a Bizottság nem korlátozhatta volna kizárólag az alkalmazott jutalék mértékére a vizsgálatait, mivel az a fogyasztóra kivetett költségeket csak részben tükrözi.
- 117 A felperes és más bankok által 1999-ben alkalmazott díjtáblázat részleteit a kifogásközlés 56. pontja tartalmazza. Ennek különböző elemeiből következik, hogy az alkalmazott jutalékok egyik és másik bank között jelentősen eltérnek, amennyiben a pénzváltási tevékenység teljes költségét figyelembe vesszük (jutalék mértéke és átalánydíj vagy minimum összeg). A 2000. évet illetően a felperes egy újságcikket nyújtott be, amely a bankok által alkalmazott jutalékok mértékét mutatta be (a kereset 25. melléklete). Ebből az iratból az következik, hogy 100 DEM beváltására 21 német bank által alkalmazott átváltási díj 0 és 25 DEM között mozog. Ezer DEM beváltásának díja 0 és 50 DEM között mozgott. Százalékban kifejezve ezek az adatok kérdésessé teszik a Bizottság azon megállapításainak érvényességét (a megtámadott határozat (147) és (148) preambulumbeközdése), miszerint a megtámadott határozat címzettjei az árakat egymáshoz igazították, és a 3 és 4,5% közötti sávon belül tartották. Egyetlen elemből sem lehet határozottan arra következtetni, hogy az áraknak egy „sávhoz” való konvergenciája a rendes piaci erőviszonyok kívül másból származhat. Ezzel ellentétben meg kell állapítani, hogy az átmeneti időszak

kezdetétől fogva a jutalékok érezhetően csökkentek, ami az árfolyamkockázat megszűnésével magyarázható. Ez a tendencia az átmeneti időszak végéig fennmaradt, ami egybeesik a részt vevő tagállamok devizáira vonatkozó pénzváltási piac megszűnésével.

- 118 Következésképpen azok a tények, amelyek alapján a Bizottság úgy vélte, hogy az [A] beszámolót megerősítette a részt vevő bankok párhuzamos piaci magatartása, nem meggyőzőek.
- 119 A Bizottság nem tudta jogilag megkövetelt módon bizonyítani sem az átmeneti időszakban az euróövezet valutái átváltási árára, sem az árak számlázási módszereinek rögzítésére vonatkozó megállapodás létezését. Ebből következik, hogy a ténymegállapítások pontatlanságával és a terhelő bizonyítékok bizonyító erejének hiányával kapcsolatos jogalapok megalapozottak.
- 120 Ennél fogva a megtámadott határozatot meg kell semmisíteni, a kereset egyéb jogalapjait vizsgálatának szükségessége nélkül.

A költségekről

- 121 Az eljárási szabályzat 87. cikkének 2. §-a alapján az Elsőfokú Bíróság a pervesztes felet kötelezi a költségek viselésére, ha a pernyertes fél ezt kérte. Mivel a Bizottság pervesztes lett, kötelezni kell a költségek viselésére.

A fenti indokok alapján,

AZ ELSŐFOKÚ BÍRÓSÁG (ötödik tanács)

a következőképpen határozott:

- 1) **Az EK 81. cikk alapján megindított eljárással (COMP/E-1/37 919. [korábban 37 391.] sz. ügy — Az euróövezet pénznemei átváltásának banki költségeiről — Németország) kapcsolatos 2001. december 11-i 2003/25/EK bizottsági határozatot az Elsőfokú Bíróság a felperesre vonatkozó részében megsemmisíti.**

- 2) **Az Elsőfokú Bíróság a Bizottságot kötelezi valamennyi költség viselésére.**

Lindh

García-Valdecasas

Cooke

Kihirdetve Luxembourgban, a 2004. október 14-i nyilvános ülésen.

H. Jung

P. Lindh

hivatalvezető

elnök

Tartalomjegyzék

A jogvita előzményei	II - 3498
Jogi háttér	II - 3498
A megtámadott határozat	II - 3505
Eljárás	II - 3512
A felperes kereseti kérelmei	II - 3512
A jogkérdésről	II - 3513
A ténymegállapításról	II - 3514
A pénzváltási jutalék számlázásának feltételeiről szóló megállapodásról	II - 3514
A felperes érvei	II - 3514
Az Elsőfokú Bíróság álláspontja	II - 3518
Az átváltási jutalék összegére vonatkozó megállapodásról	II - 3524
A megtámadott határozatra való emlékeztető	II - 3524
A felperes érvei	II - 3527
Az Elsőfokú Bíróság álláspontja	II - 3528
— Az [A] beszámolóról	II - 3529
— A Commerzbank és a Bayerisch Landesbank nyilatkozatairól	II - 3534
— A résztvevők piacon tanúsított magatartásáról	II - 3535
A költségekről	II - 3537